

– використання гнучких та віддалених форм зайнятості персоналу компанії з урахуванням сучасних ризиків.

Можна зробити висновок, що визначені завдання менеджменту за умови їх комплексної реалізації здатні сприяти підвищенню адаптивності та ефективності стратегії з управління персоналом у складному зовнішньому середовищі. Відповідно в умовах війни персонал набирає ще більшої цінності для менеджменту компанії, тому від його реакції на виклики та уваги до потреб, внутрішнього соціального середовища і поведінки працівників залежить і успішність кадрової стратегії та приведення компетенцій персоналу до бажаного майбутнього рівня розвитку. Отже, подальше дослідження обраної теми доцільно зосередити на пошуку дієвих інструментів та технологій управління персоналом, які дадуть змогу підвищити гнучкість і ефективність кадрової стратегії компанії в умовах війни та невизначеності економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. HR-стратегії в умовах війни. *ua.news*. 15.09.2023. URL: <https://ua.news/ua/money/luchshye-hr-strategyu-v-uslovyuah-voyny-top-rukovodytely-podelylys-sekretamy-upravlenyya>
2. Короленко О., Кутова Н. HR-менеджмент підприємства: виклики та реалії сьогодення. *Економіка та суспільство*. Вип. 53. 25.07.2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2682>
3. Вітковська О. HR-менеджмент під час війни: як піклуватися про персонал. *Hurma*. 02.09.2022. URL: <https://hurma.work/blog/hr-menedzhment-pid-chas-vijny-yak-pikluvatsya-pro-personal/>
4. Ярмолюк А. Ринок праці під час війни: як організувати HR процеси у компаніях. *European Business Association*. 15.04.2022. URL: <https://eba.com.ua/rynok-pratsi-pid-chas-vijny-yak-organizuvaty-hr-protsesy-u-kompaniyah/>

ПОСТВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДЕМОГРАФІЧНИХ РИЗИКІВ

Пошелюжний В. М.

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України, Київ (Україна)
e-mail: vadimposheliuzny@gmail.com

Україна продовжує героїчну боротьбу за свою незалежність проти російського загарбника, тому вже зараз дуже важливо почати закладати основи для поствоєнного відновлення країни, яке включає широкий спектр викликів, пов'язаних з відбудовою економіки, відновленням соціальних структур та проведенням політичних реформ. Серед усіх аспектів демографічні ризики відіграють одну з ключових ролей, оскільки вони безпосередньо впливають на можливість стабільного соціального розвитку держави після завершення воєнних дій.

Війна призвела до низки негативних наслідків, серед яких особливо важливими є втрата людського капіталу, зростання рівня смертності та зниження народжуваності. Ці фактори впливають на здатність України до відновлення після

війни, адже відбудова потребує не лише матеріальних ресурсів, а й людей, які будуть ці ресурси використовувати для розвитку країни. Втрата населення і зміни в його структурі можуть суттєво уповільнити відновлювальні процеси, оскільки країна потребує кваліфікованих робітників, професіоналів різних галузей та молодих людей, готових будувати нове майбутнє.

Війна спричинила масштабну міграцію як всередині України, так і за її межі, що суттєво змінило демографічну картину країни. Багато громадян, зокрема молоді та працездатного населення, були змушені залишити свої домівки, шукаючи безпеки в інших регіонах або країнах. За даними ООН, наразі понад 6,6 мільйонів українців перебувають за кордоном, що створило серйозну демографічну кризу [1].

Повернення українських мігрантів, які покинули країну через війну, є одним із головних завдань для відновлення людського капіталу. Проте цей процес потребує створення безпечних і сприятливих умов для повернення. Необхідно відбудувати зруйновану житлову інфраструктуру, забезпечити достатній рівень економічної активності для працевлаштування громадян, а також сприяти їх соціальній адаптації та реінтеграції у суспільство. Важливо, щоб держава і міжнародні партнери спрямували зусилля на підтримку повернення українців додому, адже від цього залежить як економічне, так і соціальне відновлення країни [2].

Внутрішня міграція також створює значні виклики для України. Багато людей змушені були покинути свої домівки через бойові дії та переміститися в інші регіони країни, що призводить до нерівномірного розподілу населення. Однією з основних проблем є реінтеграція ВПО після закінчення війни, оскільки багато хто не зможе або не захоче повернутися до своїх попередніх місць проживання через втрату житла або загрозу безпеці.

Ще одним критичним демографічним викликом є втрата молодого покоління через еміграцію та високий рівень смертності серед військових і цивільного населення. Це загрожує не тільки зниженням народжуваності, але й довготривалим скороченням природного приросту населення та демографічним старінням. Молодь, яка могла б бути основою для відновлення країни, часто прагне виїхати за кордон у пошуках кращого життя або можливостей для освіти і працевлаштування. Водночас війна спричиняє високий рівень смертності серед чоловічого населення, що ще більше посилює всі демографічні проблеми.

Для відновлення демографічного потенціалу України необхідні комплексні заходи. Повернення мігрантів – це лише один з аспектів, іншим важливим кроком є стимулювання народжуваності через державні програми підтримки сімей з дітьми. До того ж необхідно інвестувати в соціальні та освітні програми, щоб заохотити населення залишатися в країні і сприяти її відбудові й відновленню [3].

Важливим аспектом є також соціальна інтеграція ветеранів війни та людей, які зазнали поранень або психологічних травм унаслідок бойових дій. Держава повинна забезпечити відповідні програми реабілітації, професійної перепідготов-

ки і підтримки ветеранів, щоб вони могли адаптуватися до мирного життя та зробити свій внесок у відбудову нашої країни.

Отже, демографічні ризики, спричинені війною, залишаються одним з головних викликів на шляху до відновлення України. Проте через впровадження ефективних стратегій, спрямованих на відновлення демографічного потенціалу, Україна має всі шанси подолати ці перешкоди. Комплексний підхід, який поєднує економічне відновлення з активною демографічною політикою, є ключем до процвітаючого майбутнього України. Відбудова країни має бути спрямована не лише на фізичну інфраструктуру, але й на відновлення людського ресурсу, оскільки саме люди є основним двигуном розвитку будь-якої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Ukraine Situation Flash Update #72. *UNHCR Operational Data Portal (ODP)*. 2024. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/110868>

2. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн Східного партнерства / О. Пищуліна, В. Юрчишин, П. Стецюк, М. Міщенко. *Центр Разумкова*. Київ, 2023. С. 265. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>

3. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/870/>

EXPERIENCE OF POST-WAR ECONOMIC RECOVERY OF THE TERRITORIES IN TERMS OF DEMINING: ABYEI AND AFGHANISTAN CASES

Rohozian Yu. S.

*State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine», Kyiv (Ukraine)*
e-mail: j.s.rohozian@gmail.com

In the context of globalization challenges, which are further exacerbated by the negative impact of armed conflicts worldwide, several dozen international organizations and foundations are engaged in mine action and assistance. Among these, the United Nations Mine Action Service (UNMAS), The HALO TRUST International Trust Fund and the Geneva International Centre for Humanitarian Demining (GICHD) are among the largest and most influential in the world. The implementation of their projects and programs in the field of mine action makes a significant contribution to the security foundation of the respective countries and the world. However, the full-scale Russian invasion of Ukraine for the third year in a row demonstrates the necessity to shift the focus to the restoration of the socio-economic potential of the affected territories, which should be combined with mine action.

It is evident that the representatives of the Ministry of Economy of Ukraine are correct in their assertion that demining, particularly the humanitarian demining of terri-